

Шутий М. В., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри адміністративного права
Інституту права ім. Володимира Великого МАУП

АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ «БЕЗПЕКА» ТА ЙОГО ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСОБИСТОЇ БЕЗПЕКИ ПРАЦІВНИКІВ ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

Анотація. У статті зроблено спробу визначити поняття «безпека» з метою застосування цього поняття у питаннях забезпечення безпеки працівників органів внутрішніх справ України. Проведений аналіз дозволив поділити поняття «безпека» на декілька рівнів. Для працівників органів внутрішніх справ України ці рівні визначені як загальна безпека та безпека професійної діяльності. При цьому загальна безпека для працівників міліції визначається так як і безпека для всіх громадян. Безпека професійної діяльності працівників органів внутрішніх справ України включає в себе специфічні загрози, які виникають при патрулюванні вулиць та інших громадських місць, проведенні спеціальних операцій, спрямованих на затримання правопорушників і злочинців, забезпеченні безпеки дорожнього руху, проведенні оперативно-розшукових та інших заходів.

З метою підвищення ефективності щодо забезпечення безпеки працівників органів внутрішніх справ України під час виконання ними своїх професійних обов'язків запропоновано окремі зміни і доповнення до чинного законодавства та відомчих нормативних актів. Зокрема, це стосується більш чіткого визначення дій працівників органів внутрішніх справ України при виникненні надзвичайних ситуацій.

Ключові слова: безпека, загальна безпека, безпека професійної діяльності, забезпечення безпеки окремих категорій працівників міліції, засоби пасивної та активної оборони.

Постановка проблеми. Сучасний стан діяльності працівників органів внутрішніх справ України є досить небезпечним і щоразу працівники міліції можуть наражатися на небезпеку. При цьому в юридичній літературі існує декілька визначень категорії «безпека», але вони не завжди використовуються на практиці. В нормативних актах, які визначають безпеку працівників органів внутрішніх справ України під час виконання службових обов'язків, також існують різні тлумачення. Разом з тим забезпечення безпеки працівників органів внутрішніх справ України при виконанні своїх службових обов'язків є досить важливим фактором стабільності суспільства. Адже, якщо особа, яка служить в органах внутрішніх справ, сама буде почуватися в безпеці, вона буде працювати і на забезпечення безпеки інших осіб.

Метою статті є спроба визначити категорію «безпека» та на основі цього визначення запропонувати ряд заходів, які будуть сприяти практичному забезпеченню безпеки працівників органів внутрішніх справ України під час виконання ними своїх службових обов'язків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання забезпечення безпеки працівників органів внутрішніх справ України під час виконання ними своїх службових обов'язків неодноразово висвітлювалося в наукових працях [1–3], в багатьох нормативних актах ми також зустрічаємо визначення категорії безпека [4–7]. Разом з тим, чіткого законодавчого визначення категорії «безпека» в юридичній літературі немає, так як і чіткого визначення поняття «безпека» в системі органів внутрішніх справ України.

Досить багато наукових праць присвячено визначенню різних видів безпеки [8–12]. Науковці

розглядають громадську безпеку, безпеку дорожнього руху, екологічну безпеку, пожежну безпеку, національну безпеку та ряд інших. Разом з тим, усі праці відносно безпеки не розглядають самого питання безпеки особи, а особливо безпеки працівників органів внутрішніх справ України, хоча вона і згадується в більшості досліджень.

Виклад основного матеріалу. З аналізу законодавчих актів, які відображають категорію «безпека», ми бачимо, що вони по-різному підходять до визначення зазначеної категорії.

Безпека – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з можливістю завдання будь-якої шкоди для життя, здоров'я та майна громадян, а також для навколишнього природного середовища [7].

Безпека – відсутність неприпустимого ризику, пов'язаного з травмуванням або загибеллю людей, заподіянням збитків навколишньому середовищу [4].

Безпека – властивість об'єкта забезпечувати відсутність ризику завдання шкоди здоров'ю людей, майну та навколишньому середовищу [5].

Безпека – комплекс заходів, а також людські та матеріальні ресурси, які призначені для захисту від актів незаконного втручання й інших протиправних посягань стосовно цивільної авіації [6].

В цілому категорія «безпека» характеризується такими критеріями:

- відсутність загрози життю, здоров'ю людей, майну, тваринам, рослинам і довкіллю;
- стан стабільності та спокою, який дає можливість громадянам користуватися своїми правами та виконувати свої обов'язки;
- відсутність ризику та нестабільності, яка може створити загрози для життя і здоров'я людей.

Стосовно поняття безпеки співробітників органів внутрішніх справ України то вони, як і всі громадяни, мають право на безпеку особи, але праця працівників міліції передбачає наявність ризику та небезпечних ситуацій, які можуть виникати постійно.

Якщо проаналізувати небезпечні ситуації для працівників органів внутрішніх справ України, то можна виділити такі:

- загрози при здійсненні патрулювання вулиць, громадських місць, місць масового перебування людей з метою попередження порушень;
- охорона громадського порядку та громадської безпеки на залізничних вокзалах, автовокзалах, базарах, інших місцях скупчення людей;
- проведення спеціальних операцій, спрямованих на затримання правопорушників і злочинців, які порушують громадський спокій та громадський порядок;
- забезпечення безпеки дорожнього руху та регулювання дорожнього руху;
- охорона громадського порядку та громадської безпеки під час проведення масових заходів;
- охорона громадського порядку та громадської безпеки в районах стихійного лиха та місцях, які оголошені небезпечними зонами;
- проведення оперативно-розшукових заходів по виявленню та знешкодженню злочинних угруповань.

Всі ці заходи несуть у собі потенційні загрози для життя і здоров'я працівників органів внутрішніх справ України. Крім того, загрозу для життя і здоров'я працівників міліції створюють і загальні загрози. До таких загроз можна віднести ризик виникнення повені, землетрусу, пожежі, посухи, гідрометеорологічних явищ і явищ соціального характеру.

Таким чином, ми можемо говорити, що для працівників міліції існують небезпеки як загального, так і професійного характеру, і тому розгляд поняття безпека в даному випадку відіграє головну роль.

Визначення згаданого поняття, на думку автора, повинно охоплювати як загальні загрози для життя і здоров'я працівників органів внутрішніх справ України, так і специфічні, які стосуються тільки працівників правоохоронних органів.

Щодо загальної безпеки то ми можемо сформулювати це поняття таким чином: безпека – це стан, коли немає ризиків для життя і здоров'я, коли працюють всі громадські організації, без-

перешкодно працюють державні установи, а громадяни можуть безперешкодно користуватися своїми правами та дотримуватися обов'язків, які покладаються на них.

У даному випадку ризики для життя і здоров'я охоплюють весь спектр небезпек, які можуть виникнути і які неможливо передбачити.

Безпека в суспільстві передбачає також наявність ризиків, які викликані свідомою або навіть не свідомою діяльністю людей і які можна передбачити. Це стосується, наприклад, проведення масових заходів, концертів, спортивних змагань та інших культурно-видовищних заходів, які можуть містити в собі небезпеку.

Забезпечення безпеки від ризиків, які виникають і які практично єдині для всіх громадян, здійснюється за загальними правилами, тобто шляхом створення безпечних умов для життя, виконання своїх обов'язків та користування правами.

Щодо спеціальних видів небезпек, які виникають в процесі здійснення працівниками органів внутрішніх справ України своїх службових обов'язків, то можна виділити такі:

- фізична безпека, яка забезпечується шляхом застосування сили, спеціальних засобів та зброї до правопорушників та злочинців, а також використання спеціальних засобів захисту працівників міліції;
- моральна безпека, яка забезпечується шляхом підтримання нормальних взаємовідносин в міліцейських колективах, допомозі при виконанні службових обов'язків та взаємоповазі працівників міліції;
- психологічна безпека, яка забезпечується позитивним ставленням працівників органів внутрішніх справ України до виконання своїх службових обов'язків, вмінням відволікатися від повсякденної стресової ситуації, впевненості та спрямованості на забезпечення прав і свобод громадян.

Щодо видів безпеки працівників органів внутрішніх справ України. Можна виділити безпеку працівників різних категорій. Наприклад, безпека працівників патрульної служби, працівників Державної автомобільної інспекції, карного розшуку та слідчих підрозділів. Кожен вид безпеки має своє практичне спрямування, і тому ми пропонуємо розглянути види безпеки окремих підрозділів міліції та їх специфіку.

Безпека працівників міліції громадської безпеки, до якої відносять працівників патрульної служби, дільничних інспекторів міліції, працівників Державної автомобільної інспекції, працівників Державної служби охорони, чергових частин, спеціальних підрозділів міліції та ін., має забезпечуватися перш за все ззовні, тобто, працівники міліції мають спеціальні засоби, вогнепальну зброю, які вони можуть застосовувати з метою попередження загрози для життя і здоров'я, а також для забезпечення безпечного середовища для громадян.

Безпека для працівників міліції, які забезпечують безпеку громадян та суспільства, також передбачає використання різних засобів фізичного забезпечення такої безпеки. До згаданих засобів слід відносити бронезилети, каски, наколінники та спеціальні засоби для захисту ліктів. Крім того, працівники міліції для захисту можуть використовувати щити та техніку, під прикриттям якої вони проводять спеціальні заходи.

Такі засоби окремі фахівці відносять до засобів пасивної оборони. До засобів активної оборони, або засобів активного забезпечення безпеки відносяться гумові кийки, спеціальні пристрої для використання різних газових сумішей (сльозогінних, перцевий та інші гази), спеціальні засоби для проведення операцій, такі як світло-шумові гранати, водомети, бронетранспортери та інші пристрої [13–15].

Що стосується безпеки працівників слідчих підрозділів та підрозділів, які здійснюють охорону затриманих та заарештованих, то її забезпечення досягається шляхом облаштування спеціальних приміщень для ізоляції згаданих осіб (ізолятори тимчасового тримання, слідчі ізолятори тощо). В даному випадку створюються умови для зменшення контактів затриманих та заарештованих з працівниками органів внутрішніх справ України.

Особливими заходами забезпечується безпека працівників органів внутрішніх справ України, які проводять спеціальні операції, оперативно-розшукові заходи та розшук небезпечних злочинців. Такі працівники, перш за все, мають право використовувати вогнепальну

зброю та спеціальні засоби для знешкодження згаданої категорії громадян, нанесення їм ушкоджень, які допомагають у їх затриманні.

Висновки. В цілому категорія безпеки для працівників органів внутрішніх справ України поділяється на два блоки: загальна безпека та безпека професійної діяльності. Кожен з блоків безпеки має свої способи і засоби забезпечення. Загальна безпека працівників органів внутрішніх справ України забезпечується на основі загальних заходів, які спрямовані на забезпечення безпеки всіх громадян, а спеціальна безпека забезпечується специфічними формами, методами та засобами, які не використовуються для забезпечення безпеки громадян.

З метою підвищення рівня безпеки працівників органів внутрішніх справ України при виконанні ними своїх службових обов'язків необхідно перш за все розробити чіткий алгоритм дій згаданих працівників, особливо під час виникнення надзвичайних ситуацій.

Список використаної літератури

1. Корнеєв Ю.В. Адміністративно-правове забезпечення особистої безпеки працівників податкової міліції: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – Х., 2002. – 216 с.
2. Городянко С. В. Організаційно-правове забезпечення безпеки діяльності працівників ОВС: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07 / С.В. Городянко. – К., 2007. – 201 с.
3. Дубенко О. І. Адміністративно-правовий механізм забезпечення безпеки особи: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – Х., 2009. – 222 с.
4. Про затвердження та введення у дію Положення з питань обстеження, оцінки технічного стану, паспортизації та поточної експлуатації будівель та споруд галузі зв'язку : наказ Державного комітету зв'язку та інформатизації України № 88 від 28.04.2004 р. – (Положення, п. 1.2).
5. Про затвердження Типового положення про Систему управління безпекою руху на автомобільному транспорті : наказ Міністерства транспорту України № 877 від 12.11.2003 р. – (Розд. 2).
6. Про затвердження положення про технічне обслуговування устаткування підприємств гірничо-металургійного комплексу: наказ Міністерства промислової політики України № 285 від 15.06.2004 р. – (Положення, п. 2.2).
7. Про заходи виконання постанови Кабінету Міністрів України від 05.05.1997 р. № 409 «Про забезпечення надійності й безпечної експлуатації будівель, споруд та інженерних мереж»: наказ (спільний) Державного комітету будівництва, архітектури та житлової політики України та Державного комітету України по нагляду за охороною праці №32/288 від 27.11.1997 р. – (Правила розд. 2).
8. Гусаров С.М. Адміністративно-правові засади управлінської діяльності Державної автомобільної інспекції України щодо забезпечення безпеки дорожнього руху: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – Х., 2002. – 214 с.
9. Удод М.В. Адміністративно-правове регулювання забезпечення пожежної безпеки в Україні: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – Х., 2004. – 199 с.
10. Логінов О.В. Адміністративно-правове забезпечення інформаційної безпеки органів виконавчої влади: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – К., 2005. – 205 с.
11. Іванов Д.А. Інформаційно-правові основи забезпечення безпеки мореплавства: Дис... канд. юрид. наук. спеціальність 12.00.07. – Одеса, 2008. – 218 с.
12. Кобринський В.Ю. Державний контроль у сфері національної безпеки України: Дис... канд. юрид. наук: спеціальність 12.00.07. – К., 2009. – 233 с.
13. Булачек В.Р., Тьорло О.І. Основи тактико-спеціальної підготовки: Навчальний посібник / В.Р. Булачек, О.І. Тьорло. – Львів: ЛьвДУВС, 2010. – 268 с.
14. Охорона громадського порядку під час проведення футбольних матчів: навчально-практичний посібник. Колектив авторів / За заг. ред. В.В. Коваленка. – К.: КНТ, 2012. – 360 с.
15. Організаційно-правові засади діяльності патрульної служби: вітчизняний та міжнародний досвід: науково-аналітичний огляд / За заг. ред. Т.О. . – К., ДНДІ МВС України, 2008. – 112 с.

*Shutyy M. V., candidate of science in law,
associated professor of the cathedra of administrative law
of the law institute named after Volodymyr the Great*

ASPECTS OF DEFINING OF THE NOTION 'SECURITY' AND ITS MEANING FOR PROVIDING PERSONAL SECURITY OF THE LAW ENFORCEMENT OFFICERS OF UKRAINE

Abstract. *In the article the effort is done to distinguish the notion 'security' with the aim to use this notion in the questions of providing the security of the law enforcement officers of Ukraine. The analysis that was done allowed dividing the notion 'security' to some levels. The levels for the law enforcement officers are: common security and security of professional activity. Common security for the law enforcement officers determines as the security for all people. The security of professional activity for the law enforcement officers include specific threats that appear while patrolling the streets and other public places, conducting special operations aimed at the arrest of law breakers or criminals, guarding the security of traffic, conducting the operative and searching operations and other types of activity.*

Aiming at the effectiveness of providing the security for the law enforcement officers while conducting their professional tasks the proposal is submitted to enter the changers and additions to the legislation and departmental normative acts. It is concerns the more clear definition of the activity of law enforcement officers during extraordinary situations in particular.

Keywords: *security, common security, security of professional activity, provision of security for some categories of militiamen, means of active and passive defense.*

References

1. Korneev Yu.V. Administrativno-pravove zabezpechennya osobistoї bezpeki pracivnikiv podatkovoi milicii: dis... kand. jurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – H, 2002. – 216 s.
2. Gorodyanko S. V. Organizacijno-pravove zabezpechennya bezpeki diyal'nosti pracivnikiv OVS: dis... kand. jurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – K., 2007. – 201 s.
3. Dubenko O. I. Administrativno-pravovij mehanizm zabezpechennya bezpeki osobi: dis.. kand. jurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – H., 2009. – 222 s.
4. Pro zatverdzhennya ta vvedennya u diyu Polozhennya z pitan' obstezhennya, ocinki tehnicnogo stanu, pasportizacii ta potочної eksploatacii budivel' ta sporud galuzi zv'yazku : nakaz Derzhavnogo komitetu zv'yazku ta informatizacii Ukraїni: № 88 vid 28.04.2004. – (Polozhennya, p. 1.2).
5. Pro zatverdzhennya Tipovogo polozhennya pro Sistemu upravlinnya bezpekoyu ruhu na avtomobil'nomu transporti : nakaz Ministerstva transportu Ukraїni: № 877 vid 12.11.2003. – (Rozd. 2).
6. Pro zatverdzhennya polozhennya pro tehniche obslugovuvannya ustatkuvannya pidpriemstv girnicho-metalurgijnogo kompleksu: nakaz Ministerstva promislovoi politiki Ukraїni : № 285 vid 15.06.2004. – (Polozhennya, p. 2.2).
7. Pro zahodi vikonannya postanovi Kabinetu Ministriv Ukraїni vid 05.05.1997 r. № 409 «Pro zabezpechennya nadijnosti j bezpechnoi eksploatacii budivel', sporud ta inzhenernih merezh»: nakaz (spil'nij) Derzhavnogo komitetu budivnictva, arhitekturi ta zhitlovoi politiki Ukraїni ta Derzhavnogo komitetu Ukraїni po naglyadu za ohoronoyu praci: №32/288 vid 27.11.1997. – (Pravila rozd. 2).
8. Gusarov S.M. Administrativno-pravovi zasadi upravlins'koї diyal'nosti Derzhavnoi avtomobil'noi inspekcii Ukraїni schodo zabezpechennya bezpeki dorozhn'ogo ruhu: dis... kand. jurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – H., 2002. – 214 s.
9. Udod M.V. Administrativno-pravove reguluvannya zabezpechennya pozhezhnoi bezpeki v Ukraїni:: dis... kand. jurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – H., 2004. – 199 s.
10. Loginov O.V. Administrativno-pravove zabezpechennya informacijnoi bezpeki organiv

vikonavchoї vladi: dis... kand. yurid. nauk. special'nist' 12.00.07. – K., 2005. – 205 s.

11. Ivanov D.A. Informacijno-pravovi osnovi zabezpechennya bezpeki moreplavstva: dis... kand. yurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – Odesa, 2008. – 218 s.

12. Kobrins'kij V.Yu. Derzhavnij kontrol' u sferi nacional'noї bezpeki Ukraїni: dis... kand. yurid. nauk: special'nist' 12.00.07. – K., 2009. – 233 s.

13. Bulachek V.R., T'orlo O.I. Osnovi taktiko-special'noї pidgotovki: navchal'nij posibnik / V.R. Bula chek, O.I. T'orlo. – L'viv: L'vDUVS, 2010. – 268 s.

14. Ohorona gromads'kogo poryadku pid chas provedennya futbol'nih matchiv. Navchal'no-praktichnij posibnik Kolekt. Avtoriv / Za zag. red. V.V. Kovalenka. – K. KNT, 2012. – 360 s.

15. Organizacijno-pravovi zasadi diyal'nosti patrol'noї sluzhbi: vitchiznyanij ta mizhnarodnij dosvid: naukovо-analitichnij oglyad / Za zag. red. T.O. Procenka. – K., DNDI MVS Ukraїni, 2008. – 112 s.

*Шутый М. В., кандидат юридических наук,
доцент кафедры административного права
Института права им. Владимира Великого МАУП*

АСПЕКТЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ ПОНЯТИЯ «БЕЗОПАСНОСТЬ» И ЕГО ЗНАЧЕНИЕ ДЛЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ СОТРУДНИКОВ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ

***Аннотация.** В статье осуществлена попытка определить понятие «безопасность» с целью употребления этого понятия в вопросах обеспечения безопасности сотрудников органов внутренних дел Украины. Проведенный анализ позволил разделить понятие «безопасность» на несколько уровней. Для сотрудников органов внутренних дел эти уровни обозначены как общая безопасность и безопасность при проведении профессиональной деятельности. При этом общая безопасность для работников милиции определяется как и безопасность для всех граждан. Безопасность профессиональной деятельности работников органов внутренних дел включает в себя специфические угрозы, которые возникают при патрулировании улиц и других общественных мест, проведении специальных операций, которые направлены на задержание правонарушителей и преступников, обеспечении безопасности дорожного движения, проведении оперативно-розыскных и других мероприятий.*

С целью повышения эффективности относительно обеспечения безопасности работников органов внутренних дел Украины во время выполнения ними своих профессиональных обязанностей предложено внести определенные изменения и дополнения в существующее законодательство и ведомственные нормативные акты. В частности, это касается более четкого определения действий работников органов внутренних дел при возникновении чрезвычайных ситуаций.

***Ключевые слова:** безопасность, общая безопасность, безопасность профессиональной деятельности, обеспечение безопасности отдельных категорий работников милиции, средства активной и пассивной обороны.*